

Jaunystės metai

Danguolė ŽELVYTĖ

1896 metų vasaros pabaigoje iš Varšuvos sugrįžusi į Užventį, Marija iš karto pasinėrė į kasdienį dvaro gyvenimą. Darbo daug nebuvo. Prižiūrėjo bites, lavinosi savarankiškai, bendravo su K. Bukontu, susirašinėjo su P. Višinskiu, kūrė. Tuo metu Užventis šurmuliavo.

Parapijiečiai buvo nepatenkinti Marijos ir jos sesers Zofijos draugyste su jaunu kunigu K. Bukontu, įtarinėjo, kad šie santykiai siekia toliau negu pasivaikščiojimai, pokalbiai, bendri pamuzikavimai. Kun. K. Bukontas dėl to buvo apskųstas net aukščiausiems vyskupystės bažnyčios hierarchams. Marija bent jau bendraudama su žmonėmis stengėsi laikytis išdidžiai ir savo draugystės su K. Bukontu nenutraukė. Tuo pat metu ji susirašinėjo ir su P. Višinskiu, kuris, mylėdamas Mariją, labai nerimavo dėl jos prisirišimo prie kunigo. Kitiškai Marijos to laikotarpio gyvenimą vertino ir Užventyje gyvenusi Žemaitė, kuri palaikė kitų miestelėnų poziciją Marijos ir kunigo K. Bukonto atžvilgiu. O Marija... Užventyje ji praleido pačius gražiausius savo gyvenimo metus. Čia buvo tas didysis Jos obelų žydėjimas, čia ji mylėjo, čia gražiausiai skambėjo jos muzika, čia ji svajojo apie P. Višinskį, čia visada šalia jos buvo jaunas, sąmojingas,

Kazimieras Bukontas

muziką mylintis, skvarbių akių ir jaunatviškai patrauklus kunigas K. Bukontas... Tokiomis sąlygomis gimė „Pirmas pabučiavimas“, „Švento Jono naktis“, „Dėl ko tavęs čia nėra?“, keletas kitų kūrinių.

Tais metais Pečkauskų gyvenimas Užventyje kas kart darėsi vis komplikuočiau. 1898 m. pradžioje Marija palaidojo tėvą. Labūnavos dvaras tuo metu jau buvo praskolinčas ir įkeistas bankui, todėl visa šeima: dvi dukros, du sūnūs ir Marijos mama Stanislava – liko be savų namų ir pinigų. Marija ir jos sesuo buvo jau suaugusios ir neblogo išsilavinusios, tad iš karto ėmė mąstyti apie tai, kuo toliau užsiimti, kad save išmaitintų ir kitiems šeimos nariams galėtų padėti. Marija ėmė žvalgytis namų mokytojos darbo. Pradžiai, matyt, šeima šiek tiek lėšų turėjo, tad kurį laiką dar gyveno Užventyje, tačiau 1898 m. rudenį iki to laiko nuomotą dvarą Pečkauskai apeleido – išvyko gyventi į Šiaulius.

Paskutinis Užvenčio dvaro savininkas buvo ekonomistas, Lietuvos nepriklausomybės akto signataras Jonas Smilgevičius (1870-1942). Jo valdymo metais Užvenčio dvaras tapo pavyzdiniu ūkiu Žemaitijoje. Mirė J. Smilgevičius 1942 m. lapkričio 27 d. Jo palaikai ilsisi Užvenčio kapinėse. Šiose kapinėse ilsisi ir Povilo Višinskio tėvų, rašytojos Žemaitės vyro Lauryno Žymanto, daugelio kitų šviesių šio krašto žmonių palaikai.

Povilas Višinskis

Marijos brolis Vincas Pečkauskas

(Atkelta iš 17 psl.)

žaliuoja, bičių daugybė laksto ramiai aplinku, vienu žodžiu, tarsi kas į Žemaitiją perkėlė. Tikt užimas ant ulyčių atmena, kad čia miestas. Yra ten mūsų 87 motriškų ir vyriškų; daugiau lenkai iš Lietuvos (iš trijų gubernijų), vo iš Kauno gub. tikt viena aš. (...) Užvis daugiau tinka man ten „swoboda“. Kas sėdi ant lekcijų su kepelušu, kas be, kas ant krėslo, kas ant lango, kas kur gal ir nori. Atsakant profesorui, nereikia atsistoti ir stovėti kaip žalnieris prieš apiciera, vienu žodžiu, gerai, man po pensijos Petropilėj labai stebuklingai viskas išrodo ir tinka. Dėl apveizėjimo miesto laiko suvis neturiu. Buvau tik keliose bažnyčiose ant išstatymo abrozdu (daug gražių buvo) ir teatre ant operos „Hugoneci“. Ach, kaip man ten patiko! Nė apsakyti negaliu!

Varšuva,
1896 m. gegužės 4 d.

Pirmose dienose (sierpnia) rugpjūčio grįšiu namon gal suvisu, vo gal dar pargrįšiu atgal. Varšuva daug blogiau išrodo kaip Petropilis. Šiandien einu į teatrą, ant operos „Rigoletto“; širdis džiaugias! Atrasyk, brolau, greit, lauksiu.

Varšuva,
1896 m. gegužės 18 d.

Bites savo vis didžiau ir didžiau myliu, nors vakar vėl taip įkando į kaktą, kad mažne akys užputo, baikos! Bet tokios jos mandros ir stebuklingos, kad negali atsitraukti nuo jų, rodos, nė vieno darbo nenorėčiau dabar kito, tikt aple bites.

Varšuva, 1896 m. liepos 1, 2 d.

Gyvenu jau dvi nedėlės ant naujos kvateros kartu su savo drauge. Gerai mums labai vedu, linksmu. Kambarėlį turim gražų, bet mažą labai, sunku apsiskuti, vo kad kada ateina svečiai – draugaitės – ant žemės sėdim. Arbatą geriam savo; einu sau į „piekarni“ pyragus pirkinėti, kartais į turgų (na rynek), vienu žodžiu, gyvenam „po studencku“, gerai, labai man patinka, valės lig noro... Tankiai „einam į disputus“ su draugaitė, užvis daugiau, kaip sutaisyti sau gyvenimą, iš kurio būtų nauda dėl žmonių, kaip darbuotis ir t.t., kartais pakreipiu ant savo numylėtą temą apie važiavimą visų mokytojų žmonių į miestą, apie nelaimę sodos, kad tik durniai joj paliekta, ir daug dar apie ką. (...) Egzaminai bus aple 6 rugpjūčio, vo 8-to žadam išvažiuoti, znočijas 28-to liepos pagal mūsų kalendoriaus turiu viltį būti Užventyje.